

Inlichtingen op het adres van mr. Sandberg, houdende verzoek om aan de faculteit van wis- en natuurkunde te promoveren.

9 Augustus 1870.

N°. 221.

5de AFDEELING.

Adres van mr. A. J. SANDBERG, te Utrecht, houdende verzoek om nadere inlichtingen aangaande een schrijven van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de wis- en natuurkundige faculteit der hoogeschool te Utrecht gerigt, betreffende de promotie van den adressant.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

Gezien het berigt van heeren curatoren der hoogeschool te Utrecht, dd. 30 Junij jl., n°. 243;

Geeft den adressant te kennen, dat hij met zijn verzoek verwezen wordt naar de wis- en natuurkundige faculteit der hoogeschool te Utrecht, die uitgenoodigd wordt hem de verlangde inlichtingen te geven.

's Gravenhage, 9 Augustus 1870.

(get.) FOCK.

Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal,

HUBRECHT.

[18. 2.]

VERSLAG DER COMMISSIE belast met het onderzoek betrekkelijk de bovengenoemde inlichtingen; uitgebragt in de zitting van den 28sten April 1871.

De heer mr. A. J. SANDBERG, te Utrecht, heeft zich tot deze Vergadering gewend met een adres, waarin hij zich beklaagt, dat hij belet wordt aan de Utrechtsche hoogeschool in de faculteit van wis- en natuurkunde te promoveren; beweert regt te hebben tot de promotie te worden toegelaten, maar van curatoren, Ministers en professoren in tegengestelden zin eene beslissing te hebben ontvangen. Hij vraagt ten slotte, in zijn regt te worden hersteld.

Den 30sten Junij 1870 besloot de Kamer, op voorstel van de Commissie tot de Verzoekschriften, dit adres ter griffie neder te leggen en tevens inlichtingen te vragen van den Minister van Binnenlandsche Zaken.

Die inlichtingen werden den 9den Augustus daaraanvolgende door den toenmaligen Minister verstrekt, door overlegging van een afschrift der te dier zake gewisselde stukken.

Deze stukken werden bij besluit uwer Vergadering van 22 September jl. gesteld in handen van de ondergeteekenden, die zich thans de eer geven hunne beschouwingen daaromtrent aan u mede te deelen.

Uit die stukken blijkt, dat mr. A. J. SANDBERG zich den 11den Julij 1869 bij den Minister van Binnenlandsche Zaken beklaagde, dat hij den 1sten April 1869 bij de philosophische faculteit te Utrecht een uur aangevraagd had ten einde in die faculteit te promoveren, en dat den 11den Julij, dus na ruim drie maanden wachters, nog niet aan zijn verzoek voldaan was, weshalve hij verlangde, dat onderzocht werd, in hoever de faculteit tot zoodanige handeling regt had.

De Minister stelde dat adres den 15den Julij in handen van curatoren der Utrechtsche hoogeschool, met verzoek om daarop zoo spoedig mogelijk inlichting te geven.

Uit het antwoord van curatoren, dd. 17 Julij bleek, dat de adressant reeds eenmaal tot de promotie was toegelaten, maar dat hem toen de graad van doctor geweigerd was. De reden dier weigering lichtte de faculteit op officiele wijs toe.

Zij begon met de opmerking, dat de heer SANDBERG reeds

vroeger getoond had door een zonderling geschrijf tegen professor OPZOOMER, zeer opgewonden te zijn. »De faculteit» nam dit natuurlijk niet in aanmerking toen zij hem het doctoraal examen in de philosophie afnam, maar de zaak schijnt toch zooveel indruk gemaakt te hebben, dat men haar bij de uiteenzetting der feiten voorop plaatste.

Hoe het zij, dat examen was »zoo schraal», dat de candidaat »naauwelijks en zonder graad tot het derde gedeelte op (lees of?) de promotie werd toegelaten». De candidaat wenschte nu op eene astronomische dissertatie te promoveren, maar de hoogleeraar HOEK »vond, na veel moeite, vergeefschen arbeid en allerlei onaangenaamheden, hem daartoe geheel ongeschikt».

Toen de heer SANDBERG later, na een verblijf te Bonn, met eene dissertatie van astronomischen inhoud zich ter promotie aanmeldde, rees er twijfel of hij dat stuk wel zelf bewerkt had: »de deskundige leden der faculteit» waren van oordeel, dat dit bij de promotie moest blijken.

»Bij de promotie — zoo vervolgt de faculteit — bleek het tegendeel, en toen deze in eene soort van examen veranderde, werd het duidelijk, dat de heer SANDBERG in de beginselen dier wetenschap nog onkundig was. Hij werd dus afgewezen.»

Alvorens verder te gaan, meent uwe Commissie bij deze verklaring der faculteit te moeten stilstaan, omdat zij feiten aan den dag brengt, die niet van de meest stipte opvolging der bepalingen van het organiek besluit op het hooger onderwijs getuigen.

DE PROMOTIE VERANDERDE IN EENE SOORT VAN EXAMEN.

Art. 109 van het Koninklijk besluit van 2 Augustus 1825, n°. 114, regelt de wijze waarop de promotie plaats heeft. Bij private promotie zal de dissertatie »in de faculteit tegen de oppositie der professoren moeten verdedigd worden».

Van examen is daar geen sprake: de promotie mogt dan ook niet in een examen worden veranderd, of liever, daarin ontaarden.

Is die handeling der faculteit al onverklaarbaar, nog onverklaarbaarder is het, hoe de candidaat thans in de beginselen der wetenschap, waarin hij promoveerde, in casu de astronomie, onkundig kon blijken, althans wanneer de faculteit de voorafgaande, door het organiek besluit voorgeschreven examina met de noodige zorg en gestrengheid heeft afgenomen.

Alvorens tot de promotie te worden toegelaten moet men zekere examina hebben afgelegd, en volgens de bepaling van art. 105 »in alle deze examina voldaan» hebben.

En wat wordt bij die examina geëischt? De drie volgende artikelen van het organiek besluit zijn daaromtrent zeer duidelijk.

» Art. 92.

» Als voorbereidende graad voor het doctoraat in de wis- en natuurkundige wetenschappen wordt tot het candidaatschap gevorderd:

» 1°. Een examen in de wiskunde, proefondervindelijke natuurkunde, sterrekunde en algemeene beginselen der natuurlijke historie en kruidkunde.

» 2°. Het bewijs, dat men buitendien de lessen over de Latijnsche en Grieksche letterkunde, en die over de redeneerkunde met vrucht hebbe bijgewoond.»

» Art. 94.

» Tot het doctoraal examen in de faculteit der wis- en natuurkundige wetenschappen, waardoor de titel bekomen wordt van *matheseos magister*, *philosophiae naturalis doctor*, wordt gevorderd:

» 1°. Een examen in de toegepaste wiskunde, de wiskundige natuurkunde, de wiskundige sterrekunde, de toegepaste scheikunde, en de geologie.

» 2°. De oplossing van een wiskundig en van een natuurkundig vraagstuk.

» 3°. Het bewijs dat men buitendien de lessen over de bovennatuurkunde en de geschiedenis der wijsbegeerte met vrucht hebbe bijgewoond.»

Inlichtingen op het adres van mr. Sandberg. houdende verzoek om aan de faculteit van wis- en natuurkunde te promoveren.

» Art. 95.

» De diplomata in deze faculteit zullen inzonderheid uitdrukken het gedeelte der wetenschappen, waarin iemand bij voorkeur eenen stand gekozen heeft, en *waarin hij dus bij voorkeur geëxamineerd is.*»

Ter juiste opvatting van het laatstaangehaalde artikel dient opgemerkt dat het gedeelte der wetenschappen waarin men bij voorkeur een stand had te kiezen, eigenlijk de wetenschap is, waarin men speciaal promoveert, en tot wier gebied het onderwerp behoort der dissertatie, die men verdedigt.

Alvorens tot de promotie op eene astronomische dissertatie te worden toegelaten was de heer SANDBERG dus eerst geëxamineerd in de *sterrekunde* in het algemeen (art. 92), later meer bijzonder in de *wiskundige sterrekunde* (art. 94), terwijl hij bij die gelegenheid *bij voorkeur*, dat is hier wel *speciaal* in de *sterrekunde* en haren geheelen omvang moet geëxamineerd zijn (art. 95).

Nu mogen de proeven van bekwaamheid in dit vak door den heer SANDBERG gegeven »schraal» geweest zijn, en »naauwelijks» voldoende, hij moest volgens art. 105 »en alle deze examina **VOLDAAN**» hebben om tot de promotie te worden toegelaten.

Indien dus de bepalingen der wet zijn opgevolgd, en de voorafgaande examina *behoorlijk* afgenomen, hoe is het dan mogelijk, dat bij de promotie op eene astronomische dissertatie bleek, »dat de heer SANDBERG *in de beginselen dier wetenschap nog onkundig was*»?

Doet het tot hiertoe gebeurde zeer regtmatigen twijfel rijzen omtrent de rigtige toepassing der wettelijke bepalingen door de Utrechtsche wis- en natuurkundige faculteit, hetgeen bij het verder verloop der zaak van den heer SANDBERG geschiedde, is niet geschikt om die min gunstige opvatting te wijzigen.

Na eenigen tijd meldt de adressant zich op nieuw aan, »legt dezelfde, hier en daar ligtelijk gecorrigeerde dissertatie der faculteit voor, en verlangt te promoveren».

Wat stond der faculteit te doen? Haar regt en pligt betrekkelijk de dissertatie stond uitdrukkelijk geschreven in art. 108 van het organiek besluit, dat omtrent het akademisch proefschrift bepaalt:

»Hetzelve zal aan de beoordeeling der faculteit onderworpen worden, om toe te zien, dat daarin niets gevonden worde, strijdig met de openbare orde en goede zeden; blijvende het voor het overige ieder onverlet, de vruchten zijner overtuiging voor te dragen, zonder dat die in eenig geval voor het gevoelen der faculteit of der hoogeschool zal gehouden worden.»

In steê van tot dat onderzoek over te gaan, en er zich toe te bepalen, volgde de faculteit eene andere gedragslijn.

»Om verder schandaal te voorkomen», ontbood zij den heer SANDBERG voor zich om hem te kennen te geven, dat zij hem niet voor den schrijver der dissertatie hield, en hem in zachte termen het gevaar eener nieuwe proeve voor oogen te houden.»

Voor zoover dit geene directe weigering inhield om hem tot de promotie toe te laten, kon die vaderlijke poging om den candidaat voor »verder schandaal» te vrijwaren, dezen geene reden van klacht opleveren.

Toen hij, zeker op niet bescheiden toon, weigerde de vertoogen der faculteit aan te hooren, en bleef aandringen, dat hem een dag ter promotie zou worden aangewezen, liet de faculteit hem zonder antwoord. Thans wendde zich de candidaat tot den Minister van Binnenlandsche Zaken.

Deze, omtrent de toedragt der zaak ingelicht, gaf bij beschikking van 22 Julij 1869, den curatoren der hoogeschool in overweging: »de wis- en natuurkundige faculteit uit te noodigen aan mr. SANDBERG een nader uur te bepalen voor zijne promotie».

Zijne Excellentie voegde daar de zeer juiste opmerking aan toe: »Mogt hij daarbij, gelijk na de ontvangen mededeelingen niet onwaarschijnlijk is, niet slagen, dan heeft hij dit zich zelve te wijten. In allen geval schijnt hem de gelegenheid tot promoveren *niet te kunnen worden onthouden.*»

De Minister plaatste zich daarmee geheel op het standpunt der wet en drong zeer bepaald aan op de handhaving van hare voorschriften.

Men zou wanen, dat nu ook aan dat schrijven gevolg werd gegeven; en toch, het tegendeel is waar.

Bij adres van den 25sten Februarij 1870 wendde zich de heer SANDBERG op nieuw tot den Minister, en meldde: dat hij »drie maanden geleden» van de faculteit berigt ontving »verlof te hebben om te promoveren *op een ander onderwerp als het ingezondene*». Hij had daarop geantwoord: »dat het onderwerp zijns inziens geene bezwaren had» en dat hij de bepaling van een uur voor zijne promotie afwachte. »De faculteit bleef hierop antwoord schuldig, het opgezonden stuk behoudende», dat zich nu reeds zes maanden bij haar bevond. Hij beriep zich op art. 108 van het organiek besluit, wees er op, hoe hij nu reeds een jaar wachtte op eene gelegenheid om te promoveren, en riep de decisie van den Minister in (1).

Bij kantbeschikking van den 28sten Februarij stelde de Minister dit adres in handen der curatoren van de Utrechtsche hoogeschool; maar een antwoord bleef uit.

Toen nu de heer SANDBERG bij een nieuw adres van den 31sten Maart nogmaals op zijn verzoek aandrong, en de Minister den curatoren onder 't oog bragt, »dat eene spoedige beslissing in dezen allezins wenschelijk en billijk mag worden geacht», kwam eindelijk een schrijven van curatoren bij het Departement van Binnenlandsche Zaken in, gedagteekend 7 April 1870.

Uit dat stuk blijkt, dat curatoren »naar aanleiding van een schrijven van den voorzitter van (hun) collegie» aan den Minister — welke missive onder de overgelegde stukken niet wordt gevonden — de faculteit hadden uitgenoodigd om met betrekking tot den heer SANDBERG te handelen, zoo als uit zijn adres van 25 Februarij blijkt dat geschied is.

De faculteit zei ook nu geen aanleiding te hebben om op haar vroeger advies terug te komen, en gaf in overwging der Regering voor te stellen bij de gevallen beslissing te volharden.

»Wij moeten ons met dat gevoelen wel vereenigen,» schreven curatoren, en stelden daarom voor, dat de Minister aan adressant zou te kennen geven »dat de heer SANDBERG door de wis- en natuurkundige faculteit tot de promotie zal worden toegelaten, *wanneer hij eene dissertatie over een ander onderwerp ter defensie aanbiedt*».

De Minister, na kennis genomen te hebben van dien brief »en van de nadere officieuse mededeelingen» van den voorzitter van curatoren, begon op het vroeger door hem te regt ingenomen wettig standpunt te wankelen. Hij liet de faculteit uitnoodigen, aan den heer SANDBERG de redenen schriftelijk kenbaar te maken, die haar weêrhouden hem tot de promotie toe te laten.»

De Minister zocht hier blijkbaar voor de Utrechtsche autoriteiten, ofschoon hij besloot met eene al te schuchtere verwijzing naar de wet, zeggende: »Gij zoudt de faculteit, *voor zooveel noodig*, kunnen opmerkzaam maken, dat tot de promotie, volgens art. 107 van het organiek besluit op het hooger onderwijs van 2 Augustus 1815, het schrijven en defenderen van een specimen inaugurale noodig is».

Het is niet zeer duidelijk welke beteekenis of uitwerking deze opmerking moest hebben, tenzij men er uit afleide, dat 's Ministers bedoeling was te laten doorschemeren, dat men ten slotte den heer SANDBERG, als hij wilde promoveren, alleen kon houden aan de bepaling van art. 107.

Wat er nu geschiedde blijkt uit een nieuw adres van den heer SANDBERG aan den Minister (5 Junij 1870). De faculteit weigerde hem toe te laten, »op grond van een brief van den Minister, waarin aan requestrant de promotie op een ander onderwerp wordt vergund».

En nu vroeg de adressant:

»1°. in hoeverre de Minister bedoeld heeft met dien brief veranderingen te brengen in de wet, en of niet het besluit suasiëf en als terminus medius is bedoeld;

»2°. of bovendien genoemd besluit voor het eerste geval slaan kan op eene vroegere aanvraag om te promoveren;

»3°. of het de wet kan vernietigen?»

(1) De adressant stelde ook nog voor zijn specimen inaugurale »aan het oordeel van deskundigen op te dragen». Dit verzoek, en wat daarmee in verband staat, meent uwe Commissie met stilzwijgen te kunnen voorbijgaan.

Inlichtingen op [het adres van mr. Sandberg, houdende verzoek om aan de faculteit van wis- en natuurkunde te promoveren.

De Minister had zich — volgens uwe Commissie zonder eenigen grond — geveild, dat de zaak van mr. SANDBERG tot een einde zou zijn gekomen. Het nieuwe adres had hem zijn waan ontnomen, en hij vroeg nu aan curatoren (9 Junij 1870) hoe het er mede gelegen was?

Curatoren antwoordden den 30sten Junij 1870, dat er lang en breed mondeling en schriftelijk tusschen hun secretaris en den deken der wis- en natuurkundige faculteit was gehandeld over de zaak van den heer SANDBERG; dat eindelijk de faculteit aan hun collegie een officieel schrijven gerigt had, hetwelk aan den Minister werd medegedeeld, en waarvan curatoren zeggen: »Het regtvaardigt, naar het ons voorkomt, op eene voldoende wijze de weigering der faculteit om den adressant op dezelfde dissertatie tot de promotie toe te laten. Eene inzage toch van de missive van den decanus der faculteit zal aan Uwe Excellentie de overtuiging geven, dat hier aan geene verbetering te denken valt van het stuk, waarop eenmaal het toekennen van den doctoralen graad aan mr. SANDBERG is geweigerd.»

Den Minister werd dan ook in overweging gegeven om van zijnentwege »aan den adressant de bovenstaande redenen te doen mededeelen, waarom in zijn verzoek niet kon worden getreden».

Na rijpe overweging der overgelegde missive van den deken der faculteit, kan uwe Commissie hare bevreemding niet verbergen, dat curatoren van oordeel konden zijn, dat haar inhoud de weigering der faculteit regtvaardigt.

Die regtvaardiging zou onzes inziens alleen kunnen bestaan in het betoog, dat die handeling steunt op de bepalingen van het organiek besluit, en niets is er verder van af.

Wel vindt men in die missive de stelling »dat na eenmaal afgewezen te zijn, niet enkel meer de vraag was of zijn (des adressants) arbeid in strijd ware met de goede zeden». Maar het zou moeilijk vallen die stelling op grond der wettelijke voorschriften te bewijzen. Zij rust op louter willekeur.

Wat zou er dan nu meer gevraagd moeten worden? »Verbetering» der dissertatie?

Maar was de heer SANDBERG op zijne eerste promotie afgewezen om het slechte gehalte van zijn proefschrift? De faculteit erkende vroeger, dat het »deels de kenmerken van eene bekwame hand, deels die van onkunde droeg» (missive van curatoren van 17 Julij 1869); en het ligt voor de hand te vermoeden dat die eerste kenmerken niet zeldzaam waren, meer dan men van den candidaat verwachtte, daar men aannam dat op zijne promotie moest blijken of »hij zelf die dissertatie bewerkt had».

En buitendien uit de opgaven van professor BUYS BALLOT in de missive van den deken van 28 Junij 1870, blijkt dat er later meer dan eens fouten zijn uitgehaald, zij het ook dat er enkele nieuwen zijn ingekomen; er worden nu zelfs nieuwe bladzijden in aangetroffen »die er goed uitzien», ja, »dat gedeelte is eene nieuwe bewerking van de oude met kleine verandering in de getallen, die ALS ZE DOOR EEN ANDER GELEVERD ZIJN, beter zullen geworden zijn».

Uwe Commissie citeert letterlijk. Zij verwacht, dat de Kamer even als zij zal verbaasd staan, dat zulke daaraan geworpen vermoedens het collegie van curatoren voldoende voorkwamen om de houding der faculteit te regtvaardigen.

Maar de vraag of de dissertatie al dan niet verbeterd was behoorde vóór de promotie niet in aanmerking te komen.

De deken der faculteit besluit zijne missive aldus: »Naar ons gevoelen moet eene faculteit vrij zijn in de beoordeeling van eenen wetenschappelijken arbeid, de senaat over het al of niet verleen van graden.»

Volmaakt juist, mits daarbij de bestaande wettelijke voorschriften niet uit het oog verloren worden. Niemand verlangt of verwacht, dat de doctorale graad aan een wetenschappelijk geheel onwaardigen zal worden toegekend. Maar is het denkbaar dat een zoodanige zich voor de promotie aanmeldt? Is het denkbaar, dat, als de voorafgaande examina naar behooren zijn afgenomen, eene dissertatie zoo beneden peil zou zijn, dat zij onaannemelijk wordt? Het organiek besluit op het hooger onderwijs heeft de mogelijkheid daarvan niet kunnen veronderstellen, en de wetgever heeft daaromtrent dan ook geene bepalingen gemaakt. Art. 108 van dat besluit heeft integendeel de meest mogelijke vrijheid aan den candidaat gelaten.

Blijkt evenwel bij de verdediging, dat de candidaat niet

voor zijne taak berekend is, dat hij onwaardig is den doctoralen graad te verwerven, dan heeft de senaat het regt, 't is zijn plicht, hem af te wijzen. Maar het gaat niet aan hem van de promotie te weren; te minder, wanneer reeds eenmaal de dissertatie door de faculteit was aangenomen, zoo als in het gegeven geval.

De conclusie van den brief van den deken der faculteit luidt aldus:

»Wordt op het adres van den heer SANDBERG geantwoord, dat zijne dissertatie, na ingewonnen berigt, niet betrouwbaar is, en het schijnt, dat hij niet berekend is voor het onderwerp, dan is aan de zaak een regtvaardig einde gemaakt».

Na het aangevoerde zal het niet noodig zijn te treden in eene wederlegging dier conclusie.

Toch heeft zich de Minister zoo wel als de curatoren daarmede vereenigd. Bij ministeriele beschikking van 9 Augustus 1870 werd den adressant te kennen gegeven, »dat hij met zijn verzoek verwezen wordt naar de wis- en natuurkundige faculteit der hoogeschool te Utrecht, die uitgenoodigd wordt hem de verlangde inlichtingen te geven».

Daarop wendde zich de heer SANDBERG tot deze Vergadering.

Naar de meening uwer Commissie had hij regtmatige reden van beklag. Hij had alle middelen uitgeput om zich regt te verschaffen. Hij was begonnen met zich »op officieuse wijze» te wenden tot curatoren om redres (missive van dat collegie van 17 Julij 1869), en toen dit niet hielp, had hij herhaaldelijk de hulp van den Minister ingeroepen; eindelijk brengt hij zijne zaak voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Uwe Commissie betreurt het, dat het zoo ver is moeten komen. Zij meent dat dit had kunnen worden vermeden en het geschil waarschijnlijk in der minne vereffend, zelfs op het standpunt waarop de Utrechtsche faculteit zich had geplaatst, indien niet het lid dier faculteit, dat in deze zaak het meest gemoeid was, de gelegenheid daartoe had afgesneden.

De faculteit had den heer SANDBERG de bezwaren, die zij tegen zijne dissertatie had, mondeling willen mededeelen. De heer SANDBERG had dit op bitsen toon geweigerd. Toen nu de deken der faculteit hem het onheusche dier handeling onder het oog bracht, »erkende hij dat» en deed nu zelf een schriftelijk aanzoek tot die zamenkomst.

Dit wordt door den deken in zijne missive van 28 Junij 1870 geconstateerd.

»Om de maat tot overmaat vol te meten (zoo gaat die missive voort), stelde ik voor hem te ontvangen en meende van de tegenwoordigheid van alle leden zeker te zijn, maar kort voor de vergadering meldde professor HOEK niet te zullen verschijnen.»

Dit maakte natuurlijk elke schikking onmogelijk, uit de verstandige leiding van den deken te verwachten. Overreding had wellicht tot stand gebracht wat men verlangde, en tot regtsweigering ware het niet gekomen.

Dat de hoogleeraar HOEK zich in deze zaak meer door hartstogt heeft laten beheerschen, dan een man in zoo hooge wetenschappelijke betrekking geplaatst, oirbaar is, blijkt uit de overgelegde stukken niet onduidelijk.

Toegegeven dat de heer SANDBERG »opgewonden» was, zoo als de faculteit zich uitdrukt; dat zijne »excentriciteit» den hoogleeraar HOEK »allerlei onaangenaamheden» veroorzaakt had; dat »zijne onhandelbaarheid hem tot een hoogst onaangename bezoeker» maakte; dat het voor den hoogleeraar »meer dan onaangenaam» was met hem »opgescheept te worden»; toegegeven, dat de heer SANDBERG hoogst laakbaar handelde door in den toon, dien hij jegens de faculteit aansloeg den eerbied en de heuschheid uit het oog te verliezen, door onze maatschappelijke beschaving en de aan zijne leermeesters verschuldigde achting geboden, — toch moet de vraag rijzen: zou de hoogleeraar HOEK, hadde hij niet aan hartstogt toegegeven, den brief hebben geschreven, waaraan wij de aangehaalde qualificaties ontleenden, terwijl wij veel heftiger uitdrukkingen achterwege laten, die daarin voorkomen?

Als slotsom harer beschouwingen meent de meerderheid uwer Commissie hare overtuiging te moeten uitspreken, dat de heer jhr. mr. A. J. SANDBERG, die voldaan had aan het voorschrift der artt. 105, 107 en 108 van het Koninklijk besluit van 2 Augustus 1815, n°. 14, regelende

Overdragt aan den polder de Breede Watering van eene sluiswachterswoning in de gemeente Schore en van waterleidingen.

het hooger onderwijs, reden had tot beklag, toen hij niet onvoorwaardelijk werd toegelaten tot de promotie.

Zij stelt u mitsdien voor dit Verslag te doen drukken en ronddeelen, daarvan mededeeling te doen aan den Minister van Binnenlandsche Zaken, en onder dankzegging voor de overgelegde stukken Zijne Excellentie uit te noodigen te zorgen, dat uitvoering worde gegeven aan de verordeningen op het hooger onderwijs.

Aldus vastgesteld 19 April 1871.

JONCKBLOET.
DU MARCHIE VAN VOORTHUYSEN.
DE BRUYN KOPS.
VAN HOUTEN.
VAN DER DOES DE WILLEBOIS.

[112. 1.]

KONINKLIJKE BOODSCHAP, ingekomen in de zitting van den 1sten Mei 1871.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot bekrachtiging eener overeenkomst wegens overdragt aan den polder de Breede Watering bewesten Yerseke van eene suatiesluis en eene sluiswachterswoning in de gemeente Schore en van waterleidingen in de gemeenten Schore, Kruiningen en Wemeldinge.

De toelichtende memorie (en bijlagen) die het wets-ontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren! bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Het Loo, den 30sten April 1871.

WILLEM.

Aan
de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

[112. 2.]

ONTWERP VAN WET tot overdragt aan den polder de Breede Watering bewesten Yerseke van eene suatiesluis en eene sluiswachterswoning in de gemeente Schore en van waterleidingen in de gemeenten Schore, Kruiningen en Wemeldinge.

WIJ WILLEM III, ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het bestuur van den polder de Breede Watering bewesten Yerseke, het verlangen heeft te kennen gegeven, dat aan dien polder in eigendom worden overgedragen de steenen suatiesluis en de sluiswachterswoning in de gemeente Schore en de waterleidingen in de gemeenten Schore, Kruiningen en Wemeldinge, welke zijn gemaakt en strekken tot voorziening in de door den aanleg van het kanaal door Zuid-Beveland gestoorde waterlossing van genoemden polder, en dat er redenen bestaan dit verzoek in te willigen:

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord en

met gemeen overleg der Staten-Generaal hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goetvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De in afschrift aan deze wet gehechte overeenkomst van 27/31 December 1870, betrekkelijk de overdragt aan den polder de Breede Watering bewesten Yerseke van eene suatiesluis en eene sluiswachterswoning in de gemeente Schore en van waterleidingen in de gemeenten Schore, Kruiningen en Wemeldinge, welke zijn gemaakt en strekken tot voorziening in de door den aanleg van het kanaal door Zuid-Beveland gestoorde waterlossing van dien polder, wordt goedgekeurd.

De registratie der overeenkomst geschiedt kosteloos.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle ministeriele departementen, autoriteiten, collegien en ambtenaren, wien zulks aangaat, aan de naauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Staat en van
Binnenlandsche Zaken,

De Minister van Finantien,

De ondergeteekenden:

1°. MARTINUS SIMON GZM, eersaanwezend ingenieur bij de Staatsspoorwegen te Vlissingen, handelende namens den Staat der Nederlanden, behoudens goedkeuring bij de wet, ingevolge aanschrijving van Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken van den 10den December 1870, n°. 182, 11de afdeling;

2°. WILLEM ALBERT DE LAAT DE KANTER, dijkgraaf, en GERARDUS HENDRIKUS KAKEBEEKE, ontvanger griffier van den polder de Breede Watering bewesten Yerseke, handelende namens den genoemden polder, ingevolge besluit van ingelanden van 20 Mei 1857:

verklaren te zijn overeengekomen als volgt:

De Staat der Nederlanden draagt over aan den polder de Breede Watering bewesten Yerseke, die in eigendom overneemt de volgende gronden en kunstwerken, welke op de hierbij behoorende en door partijen gewaarmerkte kaart met een roode kleur zijn afgebeeld, te weten:

a. een steenen suatiesluis liggende ten westen van Hansweert met suatiekil en leidammen, binnenboezem of sluiskom met reserve-grond, kadastraal bekend in de gemeente Schore, sectie D 734, ter grootte van 1.91.90 hektaren;

b. een sluiswachterswoning met tuin, kadastraal bekend in de gemeente Schore, sectie D 746 en 747, ter grootte van 0.21.70 hektaren;

c. de westelijke waterleiding met de daarin liggende steenen duikers of heulen, kadastraal bekend in de gemeente Schore, sectie B 338, 347, 354, 356, 378 en sectie D 733 en 734, ter grootte van 2.12.65 hektaren;

d. de oostelijke waterleiding met de daarin liggende steenen duiker of heul, kadastraal bekend in de gemeente Schore, sectie D 734, 755 en 858, in de gemeente Kruiningen, sectie F 662, ter grootte van 0.69.70 hektaren;

e. een ijzeren buis liggende onder den Nieuwendijk te Wemeldinge, kadastraal bekend sectie C, 862, 838 en 929, dienende tot afwatering van het gedeelte genaamd »Verderf», dat door den Westkanaaldijk te Wemeldinge van uitwatering beroofd was;

alle welke werken zijn gemaakt en strekken ter voorziening in de door den aanleg van het kanaal door Zuid-Beveland gestoorde waterlossing van den polder de Breede Watering bewesten Yerseke.

De overdragt heeft op de volgende voorwaarden plaats;